

1. Obiekt 485

ZESPÓŁ FOLWARCZNY - karta założenia

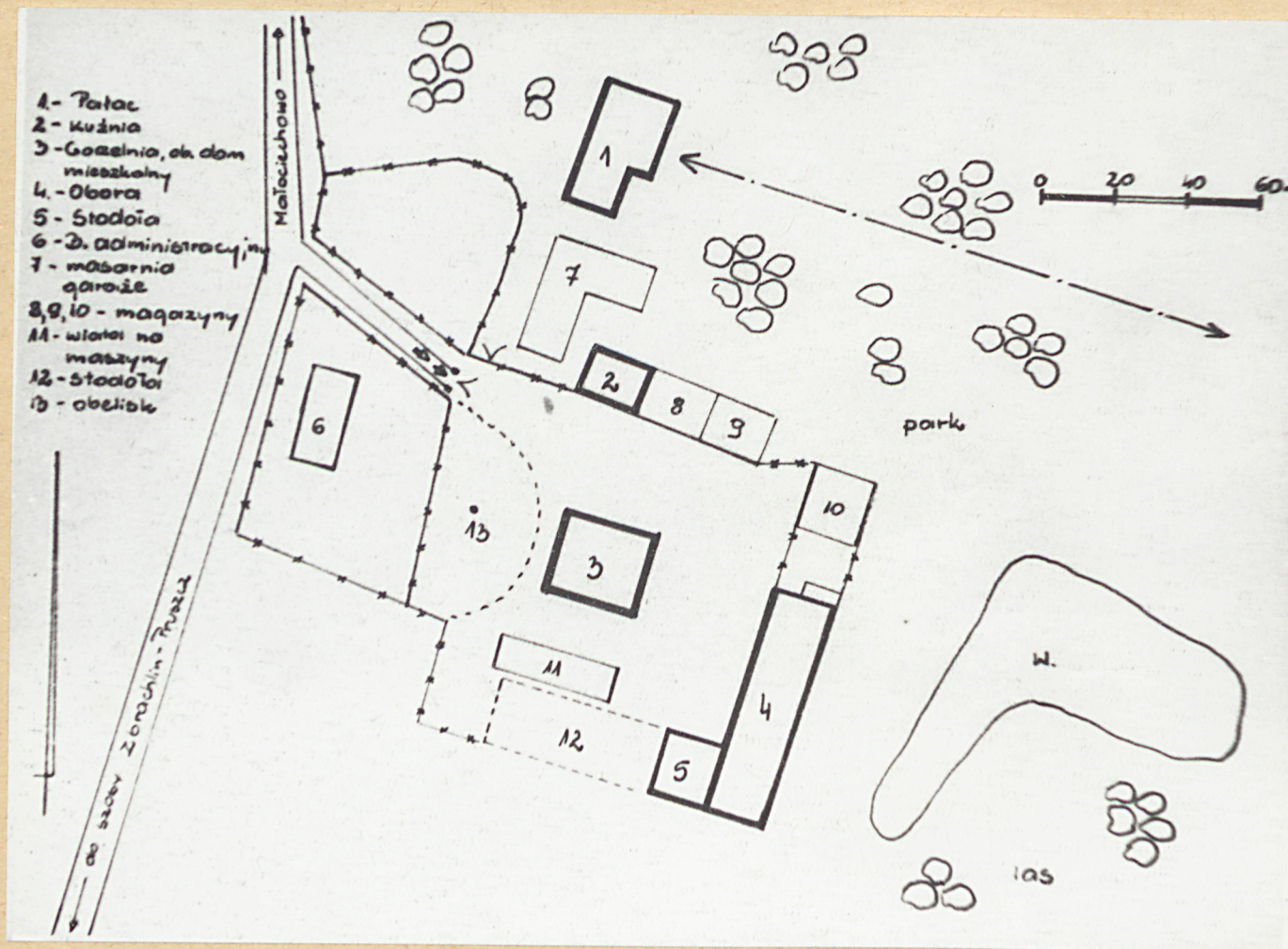
2. Czas powstania

2 poł.XIXw.-
1 dek.XXw.

3. Miejscowość

L U S Z K Ó W K O

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres Luszkówko
86-113 Niewieścín

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo bydgoskie

gmina Pruszcz
pow. świecki

5. Poprzednie nazwy miejscowości

Luschkaw

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo bydgoskie

powiat Świecie

8. Właściciel i jego adres

Państwowy Dom Opieki
Społecznej dla Dorosłych
w Luszkówku
86-113 Niewieścín

9. Użytkownik i jego adres

j.w.

10. Rejestr zabytków:

Nr 14/501/12 data 13.5.2005

Pierwsze wzmianki o wsi Luszkówko pochodzą z 1421r., kiedy to Otto z Luszkówka wniósł skargę przeciwko Krzyżakom.

W poł. XIX w. właścicielami majątku została rodzina Nehringów. W tym czasie na skraju parku krajobrazowego wzniesiono pałac. Luszkówko obejmowało 479 ha użytków rolnych (417 ha gruntów ornych, 42 ha lasu, 7 ha nieużytków i 2 ha wody). W folwarku były 22 budynki (w tym 11 domów mieszkalnych), a wieś liczyła 165 mieszkańców. W 1 dek. XX w. w Luszkówku wybudowano gorzelnię, cegielnię, nowe budynki gospodarcze i inwentarskie. Prowadzono chów bydła mlecznego.

Majątek pozostał w rękach rodziny Nehring do 1918 r. W okresie międzywojennym Luszkówko należało do Skarbu Państwa, a dzierżawcą była Helena Feuerowa.

W latach 1939-40 hitlerowcy utworzyli w Luszkówku obóz przejściowy, w którym więzili 3000 osób. W czasie okupacji funkcjonowało tu gospodarstwo rolne.

Po wyzwoleniu utworzono w Luszkówku PGR, a w 1954 r. powstał Państwowy Dom Opieki Społecznej dla Dorosłych z gospodarstwem pomocniczym.

Wieś Luszkówko położona jest w południowej części Wysoczyzny Świeckiej, na wysokości 88 m n.p.m. Do folwarku prowadzi droga dojazdowa odbiegająca w kierunku północnym od szosy Zbrachlin - Pruszc. Luszkówko położone jest w odległości 2 km na płn.-zachód od Zbrachlina, 5 km na pld.-wschód od Pruszcza i 28 km na płn.-wschód od Bydgoszczy.

Droga dojazdowa stanowi zachodnią granicę założenia folwarcznego, od strony pld.-wschodniej zabudowania folwarczne graniczą z lasem, a z pozostałych stron folwark otoczony jest polami uprawnymi.

Założenie architektoniczne składa się z zespołu pałacowo-parkowego i podwórze gospodarczego. Nie zachowały się budynki tworzące pierwotnie kolonię mieszkaniową.

Park pałacowy o charakterze krajobrazowym, obejmujący obszar ok. 3 ha usytuowany jest po północnej stronie podwórze gospodarczego. W parku występuje wiele drzew o charakterze pomników przyrody (dęby, cisy, lipy), istnieją ślady starych alei i szpalery drzew. Park jest zniszczony, zachwaszczony i częściowo zdewastowany. W obrębie parku wzniesiono w latach 60-tych garaże, budynek w którym prowadzony jest ubój świń oraz oczyszczalnię ścieków. Część terenów parkowych zamieniona została na warzywnik. Park otoczony jest ogrodzeniem z siatki drucianej oraz ogrodzeniem metalowym.

Pałac (1), stynowiący dominantę architektoniczną zespołu, wzniesiony został w 2 poł. XIX w. w pld.-zachodniej części parku. Budynek usytuowano na osi płn.-pld. Przed elewacją frontową (zachodnią) pałacu znajduje się obszerny podjazd, a przy elewacji parkowej (wschodniej) obecnie znajduje się warzywnik. W pałacu mieszkają pensjonariusze D.O.S.

Od strony południowej z parkiem pałacowym graniczy podwórze gospodarcze założone na planie zbliżonym do kwadratu o pow. 1,5 ha. Podwórze pierwotnie skomponowane było w sposób geometryczny zwarty, a obecnie założenia kompozycyjne uległy zniekształceniu ponieważ rozebrano część budynków gospodarczych i inwentarskich. Z dawnych budynków folwarcznych zachowane zostały tylko: kuźnia, ob. magazyn (2) w pierzei północnej, budynek inwentarski (4) w pierzei wschodniej, fragment stodoły (5) w pierzei południowej i gorzelnia, ob. budynek mieszkalny nr 4 (3) usytuowana w środkowej części podwórze gospodarczego. (c.d. na wkładce nr 1)

14. Kubatura

15. Powierzchnia użytkowa

park pałacowy - 3,0 ha
podwórze gosp. - 1,5 ha
razem - 4,5 ha

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

- w latach 50-tych przeprowadzono adaptację budynku gorzełni na budynek mieszkalny oraz rozebrano stodołę (12).
- w roku 1982 przeprowadzono remont kapitalny pałacu.

16. Przeznaczenie pierwotne

majątek ziemski prowadzący Państwowy Dom Opieki Społ.dla chów bydła mlecznego i trzo-Dorosłych z Rolnym Gosp. Pody,prod.roś.,gorzelnia,cegiel- mocniczym

17. Użytkowanie obecne

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

Stan zachowania założenia folwarcznego jest zły. W dobrym stanie technicznym znajduje się tylko pałac. Park pałacowy jest zaniedbany, zachwaszczony i rabunkowo karczowany - pnienie i konary ściętych drzew leżą w parku. Na terenie parku znajdują się obiekty niszczące drzewostan - oczyszczalnia ścieków i ubojnia. Budynki pofolwarskie znajdujące się w obrębie podwórza gospodarczego są nieremontowane i zniszczone. Las rekreacyjny jest niepielęgowany i karczowany, prowadzony jest w nim wypas bydła. Cmentarz znajdujący się w lesie jest zdewastowany.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Należy uporządkować park pałacowy i las rekreacyjny - odchwaścić, usunąć wykarczowane drzewa i wysypisko śmieci, zlikwidować zlokalizowane na terenie parku garaż, ubojnię i warzywnik, osłonić zielonym parawanem oczyszczalnię ścieków, zabronić wypasu bydła, przeprowadzić konserwację parku i lasu. Uporządkować cmentarz położony na terenie lasu. Przeprowadzić remonty kapitalne w budynkach gospodarczych i inwentarskich.

24. Uwagi różne

25. Opracował

- tekst M.Felińska, styczeń 1989
imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki M. Felińska, styczeń 1989
.....
imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. M.Felińska, styczeń 1989
.....
imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4 wkładki

1. Miejscowość:

Luszkówko

2. Obiekt:

karta założenia

3. Zawartość wkładki:

dok. pkt. 13, plan orientacyjny, zdjęcia

od. pkt. 13:

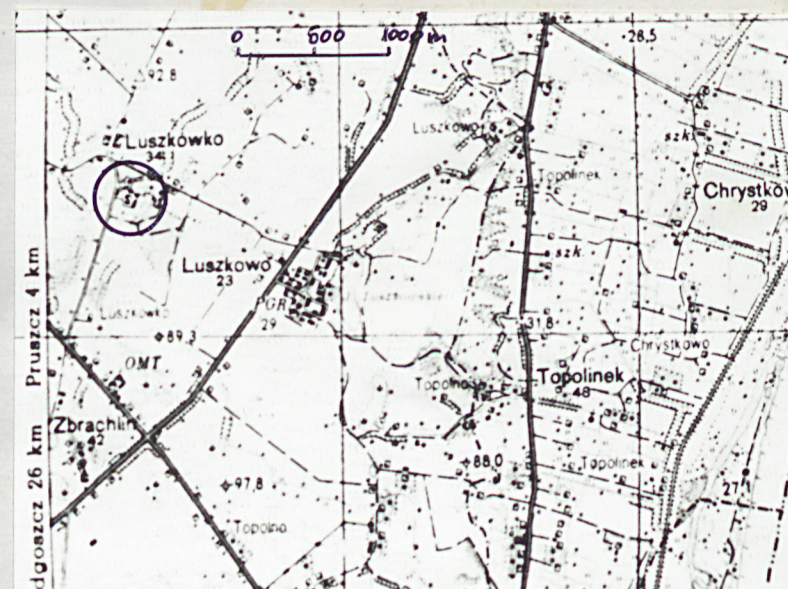
Podwórze otoczone jest częściowo ogrodzeniem z siatki drucianej i ogrodzeniem metalowym na betonowej podmurówce. Podłogę urbanistyczną podwórza stanowi ubita ziemia. Przy gorzelni znajduje się obelisk poświęcony ofiarom obozu hitlerowskiego (13).

Od strony pld.-wschodniej z założeniem architektonicznym graniczy las o powierzchni 7 ha, który w założeniach był laskiem rekreacyjnym o czym świadczy forma nasadzeń, aleje i polany. Odbywały się tu festyny i zabawy. W wydzielonym miejscu w obrębie lasu znajduje się zabytkowy, XVIII -wieczny cmentarz z grobami min. właścicieli majątku - rodziny Nehringów i starosty Mroczy. Istnieje bardzo duże prawdopodobieństwo, że znajdują się tu groby żołnierzy polskich i francuskich biorących udział w kampanii napoleońskiej. Cmentarz mimo ogrodzenia został zdewastowany, zabytkowe płyty nagrobne zniszczono i rozkradziono.

Na terenie lasu nie widać śladów zabiegów hodowlano - pielęgnacyjnych, natomiast istnieją liczne ślady niekontrolowanego wyrębu drzew (podobnie jak w parku pałacowym).

Dla żadnego z budynków nie założono karty szczegółowej ze względu na duży stopień zniszczenia lub całkowitą przebudowę. Obiekty, których zdjęcia zamieszczono na wkładkach karty założenia:

1. Pałac	(1)
2. Kuźnia, ob. magazyn	(2)
3. Gorzelnia, ob. budynek mieszkalny nr 4	(3)
4. Chlewnia i obora	(4)
5. Stodoła	(5)

Pałac (1) z 2 poł.XIXw.:

Elewacja zachodnia

Elewacja wschodnia

Elewacja południowa

Elewacja północna

1. Miejscowość:
Luszkówko

2. Obiekt:
karta założenia

3. Zawartość wkładki:
zdjęcia

Widok podwórza gospodarczego od strony pałacu

Widok pałacu od strony podwórza

M. Felińska, styczeń 1989

Główna brama wjazdowa na podwórze gosp.

Fragmenty parku pałacowego

Kuźnia, ob. magazyn (2) - elewacja południowa

1. Miejscowość:

Luszkówko

2. Obiekt:

karta założenia

3. Zawartość wkładki:

zdjęcia - gorzelnia ob. dom mieszkalny nr 4 (3)

Gorzelnia wzniesiona została w 1907r. W czasie okupacji mieściło się w niej więzienie przejściowe. W 1954r. budynek adaptowano na dom mieszkalny - rozebrano komin i całkowicie przebudowano wnętrze. W piwnicach mieści się Izba Pamięci Narodowej (od 1982r.)

Elewacja północna

Elewacja południowa

Elewacja zachodnia

Elewacja wschodnia

Datownik na elewacji północnej

1. Miejscowość:
Luszkówko

2. Obiekt:
karta założenia

3. Zawartość wkładki:
zdjęcia - budynek inwentarski i stodoła (4 i 5)

Stodoła (5) - od strony zachodniej

Elewacja południowa

Elewacja wschodnia

Budynek inwentarski (4) - elewacja zach.

Budynek inwentarski (4) - elewacja pñn.

Więźba dachowa

